

<http://agrovoly.com/rub.php?rub=6&news=94>. 10. Стратегічні напрямки економічного і соціального розвитку Волинської області на 2012 – 2015 роки з урахуванням завдань Програми економічних реформ на 2010 – 2014 роки у Волинській області [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://volynrada.gov.ua/node/29409>.

Summary

N.V. Krasnopolska, T.Y. Shvets. The Impact of Production-Economic Factors on the Quality of Life of the Population of the Administrative Districts of Volyn Region

The peculiarities of the influence of external factors on the formation of indicators of the level and quality of life of the population of the administrative districts of Volyn region. Analyzed the main indicators of production and economic factors, namely the structure and level of employment, the structure and specialization of the economy, financial support (investment) and the level of socio-economic development of the region. A comparative analysis of some indicators of production and economic factors affecting the standard of living of the population. On the basis of statistical indicators method of ranking conducted by grouping the administrative districts of Volyn region on production and economic indicators. Identify leading administrative areas are relatively better development of living standards. Identified priority areas for regional policy aimed at improving the performance of the economic complex of the region with the aim of raising the level and quality of life of the population.

УДК 911.3:32

В.І. Стафійчук

СУЧАСНЕ СУСІДСЬКЕ ПОЛІТИКО-ГЕОГРАФІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ УКРАЇНИ

В статті розглянуте сусідське політико-географічне положення України в умовах російської агресії. Проведене групування країн-сусідів першого порядку за спільністю стратегічних цілей. Акцентовано увагу на необхідності повноправного членства України у Європейському Союзі та Організації Північноатлантичного договору (НАТО).

Вступ. Постановка проблеми. Нині Україна переживає один із найскладніших етапів своєї історії. Російська агресія спонукає переоцінити не лише роль і місце України у глобальному політичному просторі, а й абсолютно повному поглянути на її сусідське політико-географічне положення та чітко ідентифікувати друзів і ворогів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українські та зарубіжні географи традиційно виділяють три рівні політико-географічного положення (ПГП): глобальне, регіональне та сусідське. ПГП України було предметом прискіпливої наукової уваги багатьох вітчизняних географів. Різні аспекти цього питання у наш час висвітлювали М.Дністрянський [1], О.Шаблій [2], С.Лотоцький та С.Трохимчук [3], а в попередні – С.Рудницький [4], Ю.Липа [5], В.Кубійович [6] та ін. Про Україну та її місце у політичному просторі писали і пишуть зарубіжні вчені: Ф.Науманн, П.Шафарик, Н.М.Наймарк, З.Бжезінський, А.Коен, А.Гужон, А.Дебантон, М.Ді Паскуале тощо.

Формулювання цілей статті. Постановка завдання. Однак, всі дослідження ПГП України у 1991-2014 рр. російська агресія перетворила на застарілі. У цьому контексті більш актуальними стали навіть погляди вчених початку ХХ ст., тобто періоду, коли українці після Першої світової війни отримали шанс позбутися колоніальної залежності і об'єднатися в рамках єдиної держави. Тоді, як і нині, головною загрозою для молодої української держави і українства загалом стала Росія. Українське питання для Росії завжди було найболючішим. В цій країні заперечують навіть саме існування українців і України. Наприклад, депутат Держдуми, член Комітету по геополітиці А.Митрофанов свого часу заявляв: “Справа в неприйнятті принциповому: немає держави “Україна”. Немає для суспільства” [7]. В Росії вперто не розуміють, що побудована на брехні та приниженні інших власна велич призведе до катастрофічних наслідків для самих же росіян. Актуальним завданням цієї статті є висвітлення складових сусідського політико-географічного положення України в контексті російської агресії.

Виклад основного матеріалу. Говорячи про сусідське положення України, ми в першу чергу повинні зосередити увагу на просторових відношеннях і стосунках із сусідами першого порядку. Особливість України на нинішньому етапі полягає у тому, що розгляд сусідського ПГП водночас є елементом характеристики її глобального положення, оскільки безпосередніми сусідами держави є два важливі актори світової політики: Європейський Союз та Росія.

Сухопутними сусідами першого порядку для України нині є 7 держав (Білорусь, Молдова, Польща, Росія, Румунія, Словаччина, Угорщина) та ще з 3-ма державами вона має безпосередній контакт у басейні Чорного моря (Болгарія, Грузія, Туреччина). У попередні історичні періоди з більшістю з них, окрім хіба що Грузії та Болгарії, українці мали певні проблеми у стосунках. У наш час всіх сусідів України можна об'єднати в три групи:

✓ члени ЄС та НАТО (Польща, Румунія, Словаччина, Угорщина; до них варто долучити і Болгарію). На цю групу припадає 1384 км [на основі даних 8] сухопутного кордону України. Не дивлячись на низку проблемних питань у двохсторонніх стосунках, які переважно стосуються статусу етнічних меншин, та сильне проросійське лобі, нині ці країни всіляко підтримують євроінтеграційні прагнення України, принаймні тому, що бояться виходу Росії безпосередньо до їх кордонів;

✓ кандидати на вступ до ЄС або асоційовані члени ЄС (Грузія, Молдова, Туреччина (член НАТО)), з якими Україна має спільні стратегічні цілі. Сусідство з Молдовою (загальна протяжність сухопутного кордону становить 1202 км) ускладнене існуванням проросійської маріонеткової Придністровської Молдав-

ської Республіки, на яку і припадає понад 1/3 україно-молдавського кордону. Саме безпосередня військова підтримка самопроголошених Придністров'я, Абхазії та Південної Осетії і часті «торговельні війни», що виникають всупереч вимогам СОТ, зближує позиції України, Молдови і Грузії у протидії російському агресорові. Туреччина, при її відносно проросійській політиці в галузі транспортування газу, нині є союзницею України у відстоюванні прав кримських татар. Україна підтримує дружні і взаємовигідні стосунки з усіма цими державами, в т.ч. і в рамках Організації Чорноморського Економічного Співробітництва (ОЧЕС);

✓ члени Митного Союзу та Євразійського економічного союзу (Білорусь, Росія) – це 3079,2 км сухопутного кордону, в т.ч. 1995 км з Росією. У нинішньому російсько-українському конфлікті Білорусь, не дивлячись на сильний тиск В.Путіна, намагається проводити політику нейтралітету. На міжнародній арені вона не засуджує російської агресії, але виступає за збереження цілісності України. Натомість Росія вкотре прагне знищити все, що пов'язане з Україною, оскільки існування незалежної України руйнує цілу низку російських міфів [див.далі], які вибудовувалися всупереч логічним доводам та історичним фактам російськими царями, радянською історіографією і досягли свого піку в путінській пропаганді.

Отже, країни першої та другої групи мають з Україною спільні стратегічні цілі [детальніше про співвідношення стратегічних цілей ЄС, України та НАТО див. 9], які передбачають формування простору стабільності і економічного добробуту в рамках ЄС і НАТО.

Найбільш проблемним на сучасному етапі української історії, загалом як і завжди, є сусідство з Росією. Не дивлячись на важливу роль, яку відводили Україні в міжнародній політиці відомі науковці сучасності, політики США і ЄС часто ігнорували їх доводи. Наприклад, З.Бжезінський ще у 1997 р заявив: «Без України Росія перестає бути євразійською імперією. Без України Росія все ще може боротися за імперський статус, але тоді вона в основному буде азійською імперською державою і швидше за все була б втягнута у виснажливі конфлікти з Середньою Азією» [10].

Разом із загостренням внутрішніми проблемами, саме тривале ігнорування України з боку західних держав і підштовхнуло Росію у 2014 р. вже до активної фази поглинання нашої держави. При цьому для виправдання власної агресії Україна на міжнародній арені вустами Кремля позиціонувалася і позиціонується як країна воєнничого націоналізму і фашизму. От тільки доказів цього, як і утисків російськомовного населення в Україні, Росія так і не змогла надати.

Натомість, не встигнувши анексувати Крим, розпочала активну компанію проти корінного населення півострова – кримських татар. Вона [Росія] вже «забула» з якою жорстокістю наприкінці 90-х вбивала чеченців, що прагнули незалежності, аргументуючи ці вбивства збереженням цілісності держави, хоча війна велася не на етнічній російській території і була по своїй суті національно-визвольною.

Натомість, Росія заперечує своїми практичними діями право України зберегти власну цілісність на територіях Луганської та Донецької областей, які сформувалися як українські етнічні території.

Російська влада продовжує маніпулювати свідомістю не лише власних громадян та населення сходу України, а й світу загалом, коли любов росіян до Росії називає патріотизмом, а любов українців до України – фашизмом. Абсолютно правим був В.Черчіль, який говорив, що «фашисти майбутнього назвуть себе антифашистами». Російський політик, будучи нині в своїй масі фашистським, навішує ці ярлики на Україну, Естонію, Литву, Грузію. При цьому, путінська Росія активно спирається на підтримку саме праворадикальних партій в Західній Європі, наприклад Національний фронт у Франції або «Золотий світанок» в Греції, та закриває очі на проведення у Санкт-Петербурзі (березень 2015 року) з'їзду неонацистських партій.

Захід повинен чітко усвідомити, що в політичному відношенні нинішня Росія – це релікт XVIII-XIX ст., тобто колоніальна імперія, яка прагне постійного розширення. Велика Британія або Франція зуміли достойно пережити розпад власних колоніальних імперій. Росія ж як держава і кожен росіянин окремо не лише не прийняли втрату своїх колоній, а всіма силами намагаються повернути вплив на всі постсоціалістичні держави.

Одним із головних аргументів російських володарів та їх вірогідних сателітів в Україні (насамперед, Опозиційний блок та Комуністична партія) на користь новітнього об'єднання є міфи про «єдину колыску трьох слов'янських народів», «руську цивілізацію» [при цьому не лише тут постійно відбувається підміна терміну «російська» на «руська»], «тисячолітню спільну історію» [більшість українських земель були колонізовані Московією/Російською імперією лише у другій половині XVII-XVIII ст.], «месіанство і безкорисну допомогу» підкореним народам [цікаво, чи існує в історії людства приклад, коли колонізатор жертвував собою заради колонізованого], «тисячолітню історію російського православ'я» [відокремилось від Київської митрополії у 1448 р.], «слов'янську та православну єдність» [при цьому мова чомусь не йде про поляків, болгар або хорватів, які теж є слов'янами, але говориться про казахів або киргизів, яких

важко назвати православними слов'янами]. Тим паче, нині в ЄС значно більше слов'янських і православних держав, ніж в СНД чи Євразійському економічному союзі.

Україні і Заходові варто звернути особливу увагу на висловлювання В.Путіна: «А що таке Радянський Союз? Це та сама Росія, тільки з іншою назвою» [11] і про те, що розпад Радянського Союзу став найбільшою трагедією ХХ ст. Існування цього «політичного монстра» було і залишається страшним періодом історії не лише для українців, литовців, грузинів, казахів чи молдаван, а й для поляків, угорців, чехів, фінів та інших народів, які потерпали від його свавілля. Шкода, що в окремих сучасних політиків та журналістів Чехії, Угорщини, Болгарії, Сербії, Італії, Франції, Німеччини та інших держав Європи пам'ять виявилася дуже короткою і нині вони поблажливо і навіть дружньо ставляться до заяв і дій В.Путіна стосовно України. Їм, як нікому іншому, варто знати, що в планах Кремля Молдова, Грузія та Україна – це лише перші сходи до панування відновленої імперії у Європі. І це панування абсолютно не сумісне з демократичними цінностями. Нові Карелії, Прибалтики і Бессарабії дуже швидко поширяться по всій Європі.

Звісно, що в цій «поблажливості» до Росії з боку окремих європейських політиків не обійшлося без особистої вигоди, а не вигоди держав, банального підкупу або ж їх шантажу Росією. Гроші і шантаж – найважливіші важелі впливу в зовнішній російській політиці. Яскравий доказ цьому – В.Янукович, який під тиском В.Путіна не лише розставив на ключові посади в українському уряді громадян Росії (агентів ФСБ) і зрадив європейські прагнення українського народу, а й нині активно фінансує терористів самопроголошених ДНР та ЛНР.

Світ і, в першу чергу, європейські держави повинні постійно пам'ятати: події в Україні – це не внутрішні проблеми нашої держави, з приводу яких достатньо висловити «сильне занепокоєння» і Україна не «десь там», а поряд. Ситуація в Україні – це боротьба демократії і тоталітаризму, майбутнього і минулого, людяності і людиноневисництва, добра і зла, європейських цінностей і свавілля, яке базується на корупції, брехні і всездозволеності.

Нині це дуже добре усвідомлюють у Польщі та Литві, які знають з власного досвіду, що таке «дружні» російські обійми, і всіляко підтримують Україну і українців у боротьбі з російським агресором. Ситуація в Європі може стабілізуватися лише тоді, коли Росія отримає чіткий і підкріплений практичними кроками сигнал, що Україна є невід'ємною складовою євроатлантичної спільноти та європейської цивілізації і марення В.Путіна, засновані на дугінській ге-

ополітиці, та гроші «Газпрому» не похитнуть жодного європейського, як, власне, і українського політика у відстоюванні європейських цінностей.

Висновки. Отже, нині кордон України на 58% (без урахування кордону з анексованим Кримом та окупованими частинами східних областей) є кордоном з по-дружньому налаштованими прагматичними сусідами, які є членами ЄС. Поряд з тим, майже 42% – це кордон з вороже налаштованою до України Росією та її сателітом – Придністров'ям. У цьому контексті сусідське ПГП на даному етапі є більш ніж проблемним. Його можна буде характеризувати як вигідне і стабільне лише тоді, коли країна стане повноправним учасником ЄС та НАТО. Важливим кроком до цього стане чітке означення кордону з Росією, чи то існуючого до 2014 р. і загальновизнаного світовим співтовариством, чи то фактичного на сьогодні, який враховує реалії окупованого росіянами Криму і частини Донбасу. У такому випадку, у своєму русі до вищезазначених структур Україна може опиратися на прецедент поділеного Кіпру. У будь-якому разі, цей кордон має чітко виконувати свої функції і вже вкотре в історії стати форпостом Європи.

Україна цивілізаційно, навіть не зважаючи на вікову російську колонізацію, завжди була і залишається складовою Європи. На ролі України в збереженні європейської цивілізації наголошував В.Кубійович: «... у XVIII ... окраїнне положення України стало джерелом великих можливостей. Досі Азія насувалась на наші землі, тепер Азія почала під мирним тиском українських селян відступати» [6, с.8]. Нині Азія у своєму найжахливішому прояві середньовічного [звісно, що існує і цілком модернова Азія в обличчі Японії, Сінгапуру чи Південної Кореї] путінського авторитаризму, беззаконня і корумпованості знову наступає на Україну і Європу загалом. Нашій державі у цій боротьбі конче необхідна підтримка, принаймні моральна, всіх європейських держав. Саме за такої підтримки і можливо вести мову про якісь переговори з ворогом.

Звісно, що Україна змушена співіснувати і домовлятися з Росією так, як свого часу Мексика домовлялася з США, Парагвай з Бразилією чи Фінляндія з СРСР, однак до рівня нинішньої співпраці між цими країнами Україні та Росії ще дуже-дуже далеко. На нинішньому етапі Росія зробила себе ворогом України у свідомості більшості українців і це вимагає адекватних кроків від української влади по захисту національних інтересів і формуванню відповідної реаліям зовнішньої стратегії. Важливим плюсом у їх просуванні на міжнародній арені виступає сусідство з країнами ЄС та НАТО.

Література

1. Дністрянський М.С. Політична географія та геополітика України: навч. посібник / М.С.Дністрянський. – Тернопіль, Навчальна книга – Богдан, 2010. – 344 с. 2. Шаблій Олег. Україна / Блій Г. де, Муллер П.Г. // Географія: світи, регіони, концепти. [Переклад з англ.];

Передмова та розділ «Україна» О.Шаблія / Олег Шаблій. – К.: Либідь, 2004. – С.152-155. **3.** Лотоцький С. Україна в світовому геополітичному просторі / С.Лотоцький, С.Трохимчук. – Львів: Вид-во ЛНУ, 2002. – 192 с. **4.** Рудницький С. Українська справа зі становища політичної географії Степан Рудницький. – Берлін, 1923. – 283 с. **5.** Липа Ю. Розподіл Росії / Юрій Липа. – Львів, Інститут народознавства НАНУ, 1995. – 144 с. **6.** Кубійович В. Географія України і сумежних країв / Володимир Кубійович. – Краків-Львів: Укр. вид-во, 1943. – 516 с. **7.** Базив Д.П. Геополитическая стратегия Украины / Д.П.Базив. – К.: Ин-т государства и права им.В.М.Корецкого НАН Украины, 2000. – 192 с. **8.** Боднар А.Л. Делімітація та демаркація кордонів: проблеми, пошуки, рішення / А.Л.Боднар, А.М.Дьогтяр, М.О.Трюхан // Український географічний журнал. – 1998. – № 3. – С.10-12. **9.** Staffiichuk V. Ukraine in the system of strategic goals of the European Union and Russia / Valentyn Staffiichuk // European Applied Sciences Wissenschaftliche Zeitschrift: ORT Publishing, Schwieberdingerstr. 59, 70435 Stuttgart, Germany. – 2013. – №2. – С.166-168. **10.** Бжезінський З. Велика шахівниця / Збігнев Бжезінський; [переклад з англ. Олена Фашовець] – Львів–Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000. – 236 с. **11.** Лосев І. Спізнали зізнання / І.Лосев // Український тиждень. – 2011. – №46. – С.28.

Summary

V.I. Staffiichuk. **The Current Ukraine's Neighbourhood Political-Geographic Position.**

The article discusses the current state of Ukraine's political-geographic position under conditions of the Russian military aggression. It focuses on grouping Ukraine's first-order neighbour states by similarity of their strategic goals. The emphasis is made on the necessity of Ukraine's membership in the EU and NATO.

УДК 911.3:33:334.716 (476)

І.П. Мандрик, О.А. Шевчук

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТА РОЗМІЩЕННЯ ПРОМИСЛОВОСТІ РЕСПУБЛІКИ БІЛОРУСЬ

У статті розглянуто сучасні особливості розвитку та розміщення промисловості Республіки Білорусь. Проаналізовано основні показники роботи промисловості Білорусі у 2013 р. З'ясовано особливості галузевої структури промисловості. Виявлено структурні зрушення в обробній промисловості країни та причини, що їх зумовили. Визначено регіональні відмінності у рівні розвитку промисловості та особливості розміщення промислових центрів і вузлів по території країни. Названо найбільші промислові вузли республіки та вказано чинники їх формування. Розкрито основні проблеми розвитку промисловості Білорусі. Згідно з «Програмою розвитку промислового комплексу Республіки Білорусь на період до 20120 року» визначено пріоритетні напрями розвитку промислового комплексу країни.

Постановка проблеми. Промисловості належить вирішальна роль у розвитку економіки Республіки Білорусь, вона визначає масштаби, структуру і територіальну організацію продуктивних сил. Порівняно з іншими галузями економіки промисловість володіє вищими конкурентними перевагами. Вона є провідною в обсязі експорту країни (понад 90%) і в сумі валютних надходжень, формуванні бюджету та позабюджетних фондів, здійсненні інноваційної діяльності. Однак, в останні роки білоруська промисловість демонструє негативні тенденції, спад виробництва в основних галузях, зниження рівня конкурентосп-